

◆ **Yapılan çalışmalara göre; kuraklık artar ve sulama olmaksızın tarım yapılamazsa bu yüzyılın sonunda, Türkiye kuru tarım yapılan yüzde 85'lik zeytinlik alanlarını kaybedebilir**

Kuru tarım yapılan zeytinlik alanların %85'ini kaybedebiliriz

"IPCC raporu ve ülke düzeyinde yürütülen çalışmalar Türkiye'nin önümüzdeki 100 yıl içerisinde daha sıcak ve kurak bir iklime sahip olacağını; zeytinin kurak koşullara dayanıklı bir tür olmasına karşın küresel iklim değişikliğinden en fazla etkilenecek tarım ürünleri arasında bulunduğunu ortaya koyuyor"

Küresel iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinden en çok etkilenen bölgeler arasında yer alan Akdeniz Havzası'nda yer alan Türkiye'nin, yapılan çalışmalar sonucu 100 yıl içerisinde daha sıcak ve kurak bir iklime sahip olacağı belirtiliyor. Türkiye'nin önemli tarımsal ürünlerinden zeytin, kurak koşullara dayanıklı bir ürün olmasına karşın küresel iklim değişikliği sürecinde yağış ve sıcaklık değişikliklerinden en fazla etkilenecek tarım ürünleri arasında yer alıyor.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Baki Remzi Suiçmez, küresel iklim değişikliğinin zeytinlik alanlara etkilerini, konu ile ilgili çözüm önerilerini paylaşırken ithal zeytinlerin iç piyasaya etkilerini, sektörün avantaj sağlama için atılabilecek adımları değerlendirdi. İki günlük yazı dizisinin ilk gününde; küresel iklim değişikliğinin zeytin üretiminde yol açtığı değişimler ile ilgili soruları detaylı olarak cevaplayan Suiçmez, "Dünyadaki zeytinlerin yaklaşık yüzde 10'u sulanıyor. Kuraklığın artması sonucu net sulama gereksinimlerinin artacağı, özellikle kuru tarım alanlarında sulama olmaksızın tarım yapılamayacağı şeklinde araştırmalar mevcut. Eğer bunlar gerçekleşirse kuru tarım yapılan zeytinlik alanlarını bu yüzyılın sonunda kaybetmiş olacağız ki bu da ülkemizin zeytinlik alanlarının yaklaşık yüzde 85'ine denk geliyor" diye konuştu.

İklim değişikliğinin Türkiye'nin önemli tarımsal ürünlerinden zeytin üretimine etkilerini değerlendir misiniz?

Türkiye, küresel iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinden en çok etkilenecek bölgeler arasında yer alan Akdeniz Havzası'nda yer almaktadır. Dünyada toplam zeytinlik alanlarının %98'i Akdeniz Havzası'nda bulunmaktadır. Gerek IPCC (Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli) raporu gerekse ülke düzeyinde yürütülen çalışmalar Türkiye'nin önümüzdeki 100 yıl içerisinde daha sıcak ve kurak bir iklime sahip olacağını ortaya koymaktadır. Zeytin kurak koşullara dayanıklı bir tür olmasına karşın küresel iklim değişikliği sürecinde iklimde yaşanan dalgalanmaların etkisiyle yağış ve sıcaklık miktarındaki değişiklikten en fazla etkilenecek tarım ürünleri arasındadır. İklim değişikliği zeytine farklı düzeylerde yansısı

Zeytinde iklim değişikliğine bağlı olarak yaşanan sorunlar; çiçeklenme zamanı yağmur yağması ya da yüksek sıcaklık oluşması, çiçeklenme döneminde yüksek nem ve sıcaklığa bağlı antraknoz yani meyvede çürüklüklerin oluşumu, meyve büyümesi döneminde yaşanan kuraklık

şeklinde sıralanabilir. Akdeniz havzası ve de ülkemiz bu zeytin sezonunda bu sorunların tümünü farklı düzeylerde olsa da yaşıyor.

Kuraklık, aşırı sıcak, dolu, fırtına nedeniyle üretimde yaşanabilecek kayıp miktarı konusunda öngörülerinizi paylaşır mısınız?

İklimde yaşanan ani değişimler ile birlikte ülkemizde zeytin yetiştiriciliğinde fenoloji takvimi değişmeye başlamıştır. Daha ayrıntılı bir değerlendirme yapacak olursak; Haziran ayında meydana gelen somak oluşumu ve çiçeklenme dönemi kurak ve sıcak yıllarda Mayıs hatta Nisan ayına kadar gerileyebilir. Örneğin 2020-2021 üretim sezonunda İzmir için çiçeklenme başlangıcı Nisan-Mayıs aylarında gerçekleşmiştir. 2100 yılına kadar çiçeklenme başlangıcı 20 gün öne çekilecek

Yapılan çalışmalarda 2100 yılına kadar çiçeklenme başlangıcının 20 gün kadar öne çekileceği belirtilmektedir. Zeytin rüzgarla tozlanan bir bitki olması sebebiyle çiçeklerin açık olduğu dönemde aşırı yağış, yüksek sıcaklık ve sis gibi hava olayları tozlanmayı ve döllemeyi ciddi oranda etkiler. Erken çiçeklenme başlangıcı bu doğa olaylarıyla bir araya geldiğinde ciddi verim kayıplarına sebep olabilmektedir. Bu sezonda özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşadığımız normalin üzerindeki sıcaklıklar çiçeklenme dönemine denk gelmesi ve çiçeklerin meyveye dönüşmeden dökülmelerine ve boncuklu meyve (partenokarpik meyve) oluşumunun artmasına sebep olmuştur. Bu yüksek sıcaklıklar çekirdek sertleşmesi, meyve irileşmesi ve olgunlaşma dönemlerinde meydana geldiğinde meyve dökümüne, tanelerin küçük ve buruşuk olmasına neden olarak ağaçların gelişmesini ve verimliliğini olumsuz etkilemektedir. **Yetersiz yağışlar fiyat artışına yol açabilir**

Haziran- Ağustos ayları arasındaki su eksikliği çiçeklenme ve meyve bağlama dönemlerinde stres kaynaklı fizyolojik meyve dökümlerine sebep olur. Ağustos başında gerçekleşen çekirdek sertleşmesi dönemi bu yıl Temmuz ayından itibaren başlamıştır. Bu durum sıcak günlerde terleme miktarında artışa ve susuzluk sıkıntısına neden olur. Böylece zeytin taneleri yeterli iriliğe ulaşamazlar. Bu dönemlerde üreticilerimizin sulama yapması gerekmektedir. Sonbahar döneminde bu yıl olduğu gibi yağışlar yeterli ve hava sıcaklıkları yüksek devam ederse, bu yılın sürgün gelişimi ve önümüzdeki yılın tomurcuk miktarı azalacaktır. Bunun en büyük etkisini ise önümüzdeki yıl göreceğiz. Ekim- Kasım aylarında yağ oluşumu en yüksek düzeydedir ve yağış niteliği ve

niceliği nem durumuna göre iyileşir. Ekim ve Kasım aylarında yeterli yağış görülemez ise zeytinde verim ve kalite sıkıntısına sebep olacak, bu durum tüketiciye fiyat artışı olarak yansıtacaktır. **"Kuraklık sonucu zeytinlik alanların yüzde 85'ini kaybedebiliriz"**

İklim değişikliği ve küresel ısınmanın etkisi ile bu yüzyılın sonunda zeytin yetiştiricilik alanlarının daha kuzeye ve daha yüksek rakımlara çıkacağı düşünülmektedir. Dünyadaki zeytinlerin yaklaşık yüzde 10'u sulanmaktadır. Kuraklığın artması sonucu

len yağmurlar ürünün kendini toparlamasına fayda sağlayacaktır. Geçen yıl 1.550.000 bin ton olan üretimimiz ise iyimser tahminle 1.400.000 bin tonlarda gerçekleşebilecektir. Periyodite yani var ve yok yılı arasında fark olmadığı düşünülürse, basında yer alan çok fazla rekolte düşüklüğü haberleri küçük lokasyonlarda geçerlidir. Ülke genelinde ciddi bir rekolte düşüşü beklenmemektedir.

Bu sene zeytinde yağlanma sorunu olduğu belirtiliyor. Hasat geciktirildi zaman iklimsel risklerde belirgin artış yaşanır mı?

cak, yağ kalitesini düşürecek, meyve kaybına sebep olacaktır. Ayrıca besin maddesi birikimi ve çiçek farklılaşmasının fizyolojisinde karışıklığa sebep olacağı için gelecek yılın çiçek tomurcuğunda azalmaya neden olacaktır. Bu da önümüzdeki yıl verim kaybına sebep olacak demektir. Siyah sofralık zeytin üretiminde yağ miktarı yükselmeden ve meyve eti sertleşmeden yağlanma sorunu yaşanmaz. Ancak sonbaharda don riski olan bölgelerde hasat zamanının uzatılmaması çok önemlidir. Geç hasat aynı zamanda zeytin sineğine kar-

Aralık-Ocak ayına kadar yağlanmaya devam ediyor. **Yağlanma problemi yağ fiyatlarını yükseltmek için gündeme getirilebilir**

Hasat geçen yıla göre hemen hemen 15 gün 1 ay gecikmeli başladı. İklimle ilgili olarak zeytinin tam olarak gelişmemesi, yağlanmaması nedeniyle hasat daha geç yapılması daha iyi olabilir. Şu anda bazı üreticiler hasat yapsa da yoğun olarak hasadın Kasım ayında yapılması bekleniyor. Hasadın gecikmesinin avantajı olduğu gibi riski de var. Hasat gecikince zeytin daha fazla yağlanacak ve verim artacak ancak hasat geciktikçe yaşanacak fırtına, dolu gibi iklimsel riskler artabilir.

Ayrıca, basında yer alan Kuzey Ege'de yağlanma problemi olduğu haberleri, rekolte tahmini açıklamasından önce firmalar tarafından raflardaki yağ fiyatlarını yükseltmek için taktiksel olarak bazı yıllarda gündeme getirilmektedir.

Zeytin ve yağlık zeytinin alım fiyatı ile ilgili değerlendirilmeleriniz nelerdir?

Üretimde çok ciddi olmasa da ciddi sayılabilecek yüzde 20 civarında gerçekleşmesi beklenen azalma, zeytin ve zeytinyağı fiyatlarının artacağı beklentisini artırıyor. Hasadın sınırlı miktarda başladığı son 10-15 günde geçen yıla göre zeytin yağı fiyatında bir yükselmenin olacağını gösteriyor. Hasat yoğunlaşınca üretime bağlı olarak fiyat daha netleşecektir. Burada önemli olan hem üreticinin zarar görmeyecek şekilde desteklenebilmesi hem de tüketicinin zaten düşen alım gücünün üzerinde fiyatların oluşması gerekir. Birçok tarım ürününde olduğu gibi zeytinde de oluşan fiyatlar üreticileri memnun etmemektedir. Bu ilaç ve gübre fiyatları ile akaryakıt ile elektrik fiyatla-

rının korkunç yükselişinden kaynaklanmaktadır.

Veri karmaşası fiyat spekülasyonları doğuruyor

Yağ için toplanan zeytinin 3 lira olması üreticinin o bahçelere bakmasını engeller bu da bizi zeytin üreticisi ülkeler arasında daha aşağılara taşımaktadır. Türkiye'de Tarım Ve Orman Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü tarafından 2020 yılında hazırlanan Fizibilite Raporu ve Yatırımcı Rehberinde ortalama verim 173 kg/da; ancak yine aynı rehberde dekara verim 5 yaşındaki ağaç için 200 kg verilmiş. Maalesef güncel verilerle hala ne tam olarak zeytin ağacı sayımızı biliyoruz ne de verim tahmini konusunda bilimsel metodlar kullanıyoruz. Kesinlikle bir an önce coğrafi bilgi sistemi ve uydu haritalarını çıkararak zeytin ağaç sayısının kesin olarak belirlenmesi, rekolte tahminin bu sistemlerle uyumlu olarak bilimsel metodlarla yapılması gerekmektedir. Bakanlığın kendi verileri, TÜİK, FAO ve IOC arasında tam bir veri karmaşası yaşanmaktadır. Bu da fiyat oluşumunda spekülasyonların önünü açmaktadır.

Üretimde beklenen azalma zeytin ve zeytinyağı fiyatlarını nasıl etkiler?

Bugün açıklanan fiyatlara göz atığımızda sofralık zeytinin taban fiyatlarının yağlık zeytin ile neredeyse aynı fiyatla olduğunu görmekteyiz. Bu durumda sofralık zeytin üreticisi büyük problemler yaşayacaktır.

Zeytinyağı fiyatının geçen yıla göre 2-3 lira artması girdilere gelen zamlarla kıyaslandığında üreticinin tatmin etmemektedir. Artacak zeytinyağı fiyatlarının geçen yıla göre biraz daha az olacağını düşündüğümüz verimle bir araya gelmesi taklit ve taşıyıcı artıracaktır.

Devamı yarın

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Baki Remzi Suiçmez, "İklim değişikliği ve küresel ısınmanın etkisi ile bu yüzyılın sonunda zeytin yetiştiricilik alanlarının daha kuzeye ve daha yüksek rakımlara çıkacağı düşünülmektedir. Dünyadaki zeytinlerin yaklaşık yüzde 10'u sulanmaktadır. Kuraklığın artması sonucu net sulama gereksinimleri artacak, özellikle kuru tarım alanlarında sulama olmaksızın tarım yapılamayacağı şeklinde araştırmalar mevcuttur. Eğer bunlar gerçekleşirse kuru tarım yapılan zeytinlik alanlarını bu yüzyılın sonunda kaybetmiş olacağız ki bu da ülkemizin zeytinlik alanlarının yaklaşık yüzde 85'ine denk gelmektedir."

net sulama gereksinimleri artacak, özellikle kuru tarım alanlarında sulama olmaksızın tarım yapılamayacağı şeklinde araştırmalar mevcuttur. Eğer bunlar gerçekleşirse kuru tarım yapılan zeytinlik alanlarını bu yüzyılın sonunda kaybetmiş olacağız ki bu da ülkemizin zeytinlik alanlarının yaklaşık yüzde 85'ine denk gelmektedir.

Ülke genelinde ciddi bir rekolte düşüşü yok

Ülkemizde kuraklık, aşırı sıcak, dolu ve fırtınalar bu yıl boyunca zeytine ciddi zarar verdi. Hasat geçen yıla göre bir ay gecikmeli yapılıyor. Az sayıda üreticinin hasada başladığı günümüzde yaygın hasadın Kasım ayında başlaması bekleniyor. 2020-2021 üretim sezonunda çiçeklenme döneminde; Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yüksek sıcaklık sebebiyle çiçek kurumaları, Aydın ve Muğla illerimizde kuraklık sebebiyle verimde düşüş, Kuzey Ege ve Marmara'da bölgesel dolu zararı gibi sezon başından sonuna kadar birçok iklimsel sorun yaşansa da geçen yıla oranla yüzde 15-20 civarında bir üretim azalması beklenmektedir. Son günlerde görü-

Zeytinde tam hasat zamanı, sofralık ve yağ üretimi olmak üzere üretim şeklinde, bölgeye ve çeşide bağlı olarak değişir. Sofralık yeşil zeytinde yeşilden hafif sarıya dönüş başladığında hasada başlanmalıdır. Yağ için üretim yapılacaksa en uygun hasat zamanı meyvelerin çoğunun pembeye dönük renk aldığı ve yeşil zeytinin kalmadığı dönemdir. Zeytinde hasat periyodu tamamlanmamıştır. Zeytin meyvesinde Temmuz sonu ağustos başından itibaren çekirdek sertleşmesi tamamlanır ve meyvede yağ biyosentezi ve miktar artışı başlar. Bu süreç renk değişiminin başladığı döneme kadar devam eder. Bu dönemde yapılacak tek bir sulama dahi meyve büyüklüğü ve yağ miktarına etkilidir. Bu sebeple Ağustos Eylül ayları arasındaki yağışlar çok önemlidir. 2020-21 sezonunda Ağustos ve Eylül aylarında yeterli yağış görülmemiş, ekim ayındaki yağışlar üreticileri sevindirmiştir.

Geç hasat zeytin sineği sorununu doğuruyor

Tam hasat zamanı gecikirse; meyveler yere dökülecek bu da hasat maliyetini arttır-

ması problem oluşturmaktadır. **Zeytin Aralık-Ocak ayına kadar yağlanmaya devam ediyor**

Ülkemizde kuraklıktan dolayı bu yıl gelişme tam olmadı ve meyve eti ince kaldı. Zeytin üretiminde boncuklanma diye tabir edilen küçük meyve oluşumunun artması nedeniyle yağ oranı düşmektedir. Son yağın yağmurların bu konuda da fayda sağlayacağını bekliyoruz. Yağlanması için bir süre beklemek gerekiyor. Zeytin

Ülkemizde kuraklıktan dolayı bu yıl gelişme tam olmadı ve meyve eti ince kaldı. Zeytin üretiminde boncuklanma diye tabir edilen küçük meyve oluşumunun artması nedeniyle yağ oranı düşmektedir. Son yağın yağmurların bu konuda da fayda sağlayacağını bekliyoruz. Yağlanması için bir süre beklemek gerekiyor. Zeytin Aralık-Ocak ayına kadar yağlanmaya devam ediyor."